

Важливою для закладів позашкільної освіти всіх типів є робота, спрямована на:

- формування у дітей медіаграмотності, вміння грамотно та виважено споживати та поширювати інформацію;
- формування уявлень про небезпеку у віртуальному просторі, та засвоєння правил безпечного користування інтернетом та основних способів захисту;
- проведення систематичної роз'яснювальної та інформаційної роботи щодо мінної небезпеки, правил поведінки у разі виявлення небезпечних предметів;
- проведення заходів для педагогів щодо вивчення особливостей комунікації з дітьми під час війни, знайомств з методами психологічної допомоги та самодопомоги в умовах війни, загальної обізнаності щодо вікової психології.

Ми переконані, що досконалі знання та вміння – найпотужніша зброя, тож закликаємо педагогічних працівників та батьків заохочувати до розвитку дітей, адже саме вони формують майбутнє України. Спільними зусиллями та невтомною працею наближаємо перемогу України!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Громадянське виховання дітей та учнівської молоді у закладах позашкільної освіти: методичний посібник / за заг. ред. Л. В. Тихенко; упор. Л. М. Бондар, Н. В. Перепелиця. Суми: Університетська книга, 2021. С. 18–19.
2. Овчарук О. В. Характеристики освіти для демократичного громадянства: європейський контекст. *Постметодика*. 2013 (3). SSN 1815-3194. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/1103>
3. Пометун О. І. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2005. № 23. С. 18
4. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/6267-22 від 10.06.2022 р. «Про деякі питання національно-патріотичного виховання у закладах освіти». URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86625/
5. Закон України №2834-IX від 13 грудня 2022 року «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>

В. С. Кудін,

завідувач лабораторії виховної роботи комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

Патріотичне виховання - це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, що формується.

В.О.Сухомлинський

В умовах воєнної агресії російської федерації в Україні особливе значення набуває національно-патріотичне виховання всіх учасників освітнього процесу.

У наказі Міністерства освіти і науки України від 06 червня 2022 р. № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2015 р. № 641», відповідному листі МОН України від 10 червня 2022 року № 1/6267-22 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України» наголошено, що національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), формування в громадян почуття патріотизму, поваги до Конституції Законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності

до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України.

У названих нормативних документах **акцентується увага на змінах до особливостей роботи** з національно-патріотичного виховання, які спричинені російською агресією. Ці зміни слід урахувувати під час реалізації стратегічних підходів до національно-патріотичного виховання дітей та молоді, які визначені Указом Президента України від 18 травня 2019р. № 286/219 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання», Постановами Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 р. № 932 «План дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки», від 30 червня 2021 р. № 673 «Про Державну цільову соціальну програму національно-патріотичного виховання на період до 2025 року».

Патріотичне виховання молодого покоління – основа українського суспільства, держави, адже молодь – рушійна сила, яка здатна змінити майбутнє країни на краще. Саме тому якнайбільше уваги

приділяється національно-патріотичному вихованню молодих людей, їх національної свідомості, ідентичності, формуванню громадянської позиції.

Основними завданнями державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності відповідно до Закону України №2834-IX від 13 грудня 2022 року «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» є формування у громадян України, у тому числі дітей та молоді:

- активної громадянської позиції на основі поваги до прав людини, духовних цінностей українського народу, національної самобутності;
- оборонної свідомості та громадянської стійкості;
- патріотизму;
- поваги до державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей України, розуміння їх важливості для становлення держави.

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських об'єднань та благодійних організацій, сім'ї, закладів освіти, інших інститутів щодо формування в молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, держави, поваги до її символів.

Оскільки Міністерство освіти і науки України серед пріоритетних напрямів освітньої діяльності у 2022-23 навчальному році визначило посилення національно-патріотичного виховання та формування громадянської позиції, працівники лабораторії-центру ЗНО та моніторингу якості освіти КНЗ «Черкаський ОІПОП Черкаської обласної ради» провели опитування учнів 5-11 класів з метою дослідження стану впровадження національно-патріотичного виховання в освітній процес, сформованості національної свідомості та патріотизму в здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти Черкаської області.

Аналіз результатів відповідей на запитання «Які з перелічених тем на уроках та позакласних заходах розглядалися у твоєму закладі?» показав, що пріоритетними темами для проведення класних годин є теми «Мужність та героїзм учасників військових дій проти російської федерації» (відповідь дали 6184 респонденти, 62%), «Пам'яті жертв Голодомору, політичних репресій і депортацій» (6171 респондент, 62%) та «Героїчна боротьба Українського народу за утвердження суверенітету власної держави» (5850 респондентів, 58%). Значно менше уваги приділялося освітянами темі «Жертви комуністичного та інших

тоталітарних режимів в Україні» (2693 респонденти, 27%) (див. діагр.1).

Діаграма 1

Які з перелічених тем на уроках та позакласних заходах розглядалися у твоєму закладі?



Учасникам опитування запропоновано дати відповідь на запитання: **Чи проводяться в школі зустрічі з військовими, які обороняють нашу країну від російської агресії.** 32% учнів мали змогу зустрітися з героями-захисниками в закладах освіти, а 54% учасників опитування взяли участь у заходах з волонтерами та представниками громадських організацій.

Варто звернути увагу, що під час повномасштабної війни тисячі українців стали волонтерами, зокрема й підлітки. Так, більшість опитаних учнів (70%) указала, що вони або члени їхніх родин беруть активну участь у волонтерських заходах. Найпоширенішими є збір коштів воїнам Збройних сил України, передача теплої одягу тимчасово переміщеним особам та нашим захисникам, а також забезпечення продуктами харчування сімей, які цього потребують. Крім того, учні зі своїми родинами долучалися до плетіння маскувальних сіток, збору коштів для придбання автомобілів для військових та продуктів харчування для людей на окупованих територіях, допомагали переселенцям, виготовляли окопні свічки. Ми переконані, що саме такі виховні заходи сприяють розвитку в дітей та молоді почуття патріотизму, милосердя, відповідальності. Адже патріот не обмежується пасивною любов'ю до рідного краю, він активно працює, захищає честь своєї держави. Також дорослі надавали психологічну допомогу дітям та внутрішньо переміщеним особам:

Важливе значення для національної самосвідомості українців мають народні звичаї, традиції святкування, адже вони є не лише невід'ємною частиною повсякденного життя, а й засобом збереження української ідентичності. Так, учнівська молодь, яка навчається в сільських та міських закладах освіти, майже однаково дотримується українських традицій – 59% та 54% (див.діагр.2).

Діаграма 2

відбувалися майстер-класи з різних питань діяльності

Чи брав участь ти або члени твоєї родини у волонтерських заходах?



учнівського самоврядування, зокрема, найактуальніший напрямок – патріотичне виховання. Лідери обмінювалися досвідом патріотичної роботи в осередках Ліги старшокласників. До участі у Школі розвитку учнівського самоврядування долучалися представники органів місцевого самоврядування з Черкаської, Чигиринської, Чорнобаївської, територіальних громад. То ж за відгуками учасників Школи у наступному році буде продовжена робота Школи розвитку учнівського самоврядування.

Працівниками лабораторії-центру моніторингових досліджень Комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради» проведено моніторинг ефективності діяльності органів учнівського самоврядування Черкащини. У опитуванні взяли участь 3413 учнів закладів загальної середньої освіти із міст і сіл області.

Аналіз результатів моніторингу засвідчив, що діяльності органів учнівського самоврядування в області

Було виявлено, що значний вплив на формування патріотизму в учнів мають батьки, ЗМІ. Варто звернути увагу на той факт, що вони, за визначенням учнів 8-11 класів, мають вплив менший, ніж на дітей 5-7 класів. Активність участі батьків у освітньому процесі закладу освіти та громадському житті школи знижується відповідно до віку дітей: чим старші учні, тим менш активними є їхні батьки. Тому варто **організувати пошук шляхів щодо активного залучення батьків до участі в освітньому процесі закладу освіти та громадському житті школи, побудови реального партнерства в ній.**

Учнівське самоврядування Черкащини своєю діяльністю утворює національну ідентичність, свою патріотичну спрямованість та громадянську позицію. Протягом багатьох років здійснюється інтернет-проект **«Ми – патріоти Черкащини».**

Згідно з результатами участі у інтернет-проекті «Ми - патріоти Черкащини» за 2022 рік у загальному рейтингу:

I місце – осередок Ліги старшокласників Золотоніської ТГ;

II місце – осередок Ліги старшокласників Тальнівської ТГ;

III місце – осередок Ліги старшокласників Ватутинської ТГ.

Представниками Ліги і старшокласників Черкащини взято участь у багатьох заходах Українського державного центру позашкільної освіти, зокрема:

- у Всеукраїнському лідерському форумі «Всякому місту звичай і права» до 300-річчя Г.С.Сковороди. Для створення відеофільму подали патріотичні відеоролики лідери Ліги старшокласників Черкащини.
- у зустрічі з військовим кореспондентом;
- у Міжнародному лідерському хабі «#Загартовані війною до річниці повномасштабного вторгнення. Лідери записали свої відеорозповіді до цього заходу;

Сесії стратегічного планування, підсумкових звітів та ін.

Тож і в наступному році продовжиться співпраця з УДЦПО.

З березня по квітень 2023 року в області працювала Школа розвитку учнівського самоврядування, на якій

приділяється належна увага. Участь у громадських об'єднаннях різного роду сприяє становленню юних громадян-патріотів, вони здійснюють значну волонтерську, патріотичну, екологічну діяльність. Про ці заходи вони розміщують інформацію не лише на сторінках мережі інтернет, сайтах, фейсбуці, а й у підпроектах інтернет-проекту «Ми – патріоти Черкащини».

У наступному році значну увагу необхідно приділити ментальному здоров'ю старшокласників.

У квітні активом Ліги старшокласників Черкащини було організовано навчальний тренінг «Формула успіху сучасного лідера». До Черкас завітали представники Київської обласної ради старшокласників, які поділились досвідом проведення лідерського EdCampу. У зустрічі взяли участь 30 лідерів з 5 осередків Ліги старшокласників: Золотоніської, Смілянської, Чигиринської Чорнобаївської територіальних громад. У травні проведено звітно-виборчу конференцію Ліги старшокласників Черкащини, обрано новий склад активу. Новообрані лідери продовжать роботу з національно-патріотичного, військово-патріотичного виховання, громадянської активності та оборонної свідомості у співпраці з педагогічною, батьківською спільнотою та органами місцевого самоврядування, адже «В єдності наша сила, міць і слава».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/6267-22 від 10.06.2022 р. «Про деякі питання національно-патріотичного виховання у закладах освіти». URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86625/
2. Пометун О. І. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2005. № 23. С. 18
3. Лісова Н.І., Бондаренко О.А., Гриценко О.М., Лобенко Н.М., Тетьора С.С., Федоренко Т.А. Національно-патріотичне виховання в освітньому процесі: результати дослідження (аналітичні матеріали). Черкаси. 2022. 30с.
4. Закон України №2834-ІХ від 13 грудня 2022 року «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>